

Met deze gespreksnotitie reageert wethouder De Nijs-Visser van gemeente Schagen namens de regio Kop van Noord-Holland op het rapport 'Elke regio telt' en leggen we een basis voor de gespreksronde hierover op 20 juni 2023. De notitie bestaat uit twee onderdelen: als eerste staan we kort stil bij onze visie op dit rapport. Het tweede deel van deze notitie belicht concrete voorbeelden waar we in het licht van dit rapport, kansen zien voor verbetering van de positie en de brede welvaart in onze regio.

1. *Visie van de Kop van Noord-Holland op het rapport 'Elke regio telt'*

Regio Kop van Noord Holland is blij met de aandacht voor de regio en het pleidooi voor een evenwichtiger rijksbeleid. Wij zijn ervan overtuigd dat een meer gedecentraliseerde aanpak de effectiviteit van het overheidsbeleid kan vergroten en beter kan inspelen op de lokale context. We sluiten dan ook aan bij de hoofdpunten en aanbevelingen uit het rapport.

Een structureel andere manier van samenwerken tussen onze landelijke, provinciale en gemeentelijke overheden is nodig om het belang van de regionale ontwikkeling beter en duurzaam mee te wegen bij de vorming van rijksbeleid. In de Kop investeren we in (inter)nationale opgeven zoals klimaatadaptatie, internationale veiligheid, agricultuur en de energietransitie. Onze inwoners verdienen het dat het Rijk ook mede investeert in het verbeteren van de brede welvaart, kansengelijkheid, vitaliteit en levenskwaliteit in onze regio.

De minister zei op het VNG-congres dat ze maatschappelijke meerwaarde wil leveren voor de samenleving. Wij herkennen ons hierin: voor de leefbaarheid en gezonde leefomgeving van onze inwoners van groot belang dat bij het genoemde herijken van de reguliere beleids- en investeringslogica, veel vaker het maatschappelijk effect voor de regio's centraal staat, in plaats van slechts het economisch effect voor het hele land. Beter openbaar vervoer in de regio is economisch (nog) niet rendabel, maar het levert wel veel op voor de mobiliteit van de werknemers, studenten en inwoners van onze regio. En daarmee uiteindelijk ook voor de arbeidsmarkt en bedrijven. Bovendien zijn kortdurende programma's dan slechts beperkt van invloed; voor een gezonde regionale ontwikkeling op vlak van brede welvaart zijn structurele investeringen noodzakelijk.

Hieronder staan we kort stil bij een paar concrete voorbeelden waar dergelijke (financiële en tijds-) investeringen gewenst zijn.

2. *Concrete voorbeelden om de kracht van onze regio (beter) te benutten*

De regio Kop van Noord-Holland kent spelers van wereldformaat: de maritieme sector in Den Helder, De Energy & Health Campus in Petten, Seed Valley, Agriport A7, De Wit Speciality Oils op Texel en vele anderen. Daarnaast is dit een regio met grote landschappelijke kwaliteiten; zee, strand en duinen, bloembollenvelden, veel ruimte en prachtige huizen voor een betaalbare prijs. Bovendien is er ruime (hoogwaardige) werkgelegenheid en een uitstekend vestigingsklimaat. Tegelijkertijd brengen dit grotendeels landelijke karakter en de afstand tot de Randstad naast kansen, ook uitdagingen met zich mee. De genoemde ruimte maakt onze regio gauw een zoekgebied voor de energietransitie en datacentra. Voorbeelden zijn de procedure voor een hoogspanningsverbinding en station naar Middenmeer en de mogelijke productie van waterstof ter plaatse. De noodzaak van de energietransitie onderschrijven wij. We willen echter deze ruimtelijke ontwikkeling door een vernieuwende en intensieve samenwerking tussen Rijk en onze regio als kans gebruiken om de kwaliteit van leven, wonen en werken te verhogen; juist in onze regio die de extra impuls goed kan gebruiken.

2.1 *Investeer in de leefbaarheid en een gezonde leefomgeving van dorpen, buurten en gemeenschappen in de Kop van Noord-Holland.*

Vitale kernen en buurten hebben voorzieningen nodig op het vlak van ontmoeting en sociale samenhang: onderwijs, dorpshuizen, sport, kunst en cultuur, zorg, etc. De structurele investeringen op dit vlak worden al lange tijd slechts aan gemeenten (en incidenteel

provincies) overgelaten. Terwijl tegelijkertijd juist deze investeringen onder druk staan door almaar stijgende kosten op bijvoorbeeld het sociaal domein, waar gemeenten een leveringsplicht hebben. Hierdoor staan de middelen die een gemeente beschikbaar heeft voor voorzieningen onder druk. Andere voorbeelden zijn het huisartsentekort en de landbouw en visserij die onder druk staan in de regio, waar gemeenten beperkt invloed op hebben, maar wat een groot effect heeft op de vitaliteit, weerbaarheid en leefbaarheid van onze kernen.

Het voorzieningenniveau verschaalt, en arbeidspotentieel dat onder andere nodig is voor genoemde wereldspelers, maar ook voor de zorg en het onderwijs, trekt weg naar een aantrekkelijker woonklimaat. De marine heeft bijvoorbeeld moeite om nieuwe studenten te vinden. En dat terwijl de tevredenheid over dat onderdeel van brede welvaart, de eigen woning, nu juist hoog ligt in onze regio.

Inwoners in de gemeenten in de Kop van Noord-Holland kunnen de in hun eigen gemeente ontbrekende (onderdelen van) brede welvaart ook niet compenseren door gebruik te maken van voorzieningen in de omliggende regio. Zo ontbreekt in onze regio hoger en wetenschappelijk onderwijs. Dit is niet alleen van invloed op het vervullen van vacatures; hoger opgeleide statushouders moeten naar Amsterdam om Nederlands te leren. Betrokkenheid van het Rijk is nodig. Investeer in een krachtig vestigingsklimaat dat spelers van wereldformaat behoudt, onderwijs naar de regio haalt, en zorgt dat andere innovatieve bedrijven zich kunnen vestigen en ontstaan.

Kijk bij het meetbaar maken van mogelijke effecten van Rijksinvesteringen daarbij verder dan economisch effect en inwoneraantallen; gebruik kengetallen en indicatoren die aansluiten bij maatschappelijke effecten die (inwoners van) de regio wil(len) bereiken. We gaan daarover graag met u in gesprek.

2.2 Investeer in regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer

Via het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) investeert de Rijksoverheid in de ruimtelijk-economische structuur van Nederland. In het rapport *Elke regio telt!* wordt aangegeven dat keuzes op het vlak van mobiliteit en bereikbaarheid per openbaar vervoer bijvoorbeeld, vergaande consequenties hebben voor de toegankelijkheid van zorg en onderwijs, de kansen om (nieuwe) bedrijvigheid aan te trekken, maar ook om inwoners in kernen en dorpen bereikbaar te houden. Door de beperkte bereikbaarheid van de Kop vanuit de Randstad, ligt onze regio niet voor de hand als werkplek voor mensen die er niet wonen. Het rapport geeft ook aan dat het wegennet en openbaar vervoer in de Kop van Noord-Holland zeer ontoereikend is. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft echter onlangs in hun Hoofdlijnennotitie Mobiliteit gezegd dat er geen ruimte meer is voor extra grootschalige projecten.

De regio Noord-Holland Noord (regio's Kop, Alkmaar en Westfriesland) werkt zelf samen op bereikbaarheid en de Kop van Noord-Holland heeft een Regionale Agenda Mobiliteit, maar de investeringen worden door regio en provincie zelf opgebracht en zijn dus beperkt. In het geval van de Energy & Health Campus, een bedrijf van levensbelang voor 30.000 kanker patiënten wereldwijd per dag, investeren zij zelfs in een busverbinding voor het personeel om dat te behouden. De regio komt niet voor op de "hittekaart" van MIRT investeringen, zoals op blz. 80 van het rapport is weergegeven. De investeringen in het regionale programma zijn geënt op de bereikbaarheid van de kernen en daarmee de leefbaarheid. Een herijking van de investeringslogica van het Rijk is in verband met de scheefgroei noodzakelijk.

2.3 Investeer in het borgen van de resultaten van de Regio deal Kop van Noord-Holland voor de lange termijn

In 2020 heeft de regio Kop van Noord-Holland een Regio Deal gesloten met het Rijk om versnelling aan te brengen in een human capital agenda, het Maritime Emerging Technologies & Innovation Parc en het versnellen van initiatieven die bijdragen aan de waterstofeconomie. Nadrukkelijk zien we de Regio Deal als een investering op de korte termijn die moet helpen op de lange termijn structureel de brede welvaart te versterken. We zien inmiddels dat een periode van ruim vier jaar te kort is om alle resultaten al helemaal afgerond te hebben en duurzaam geborgd te hebben. Dit vraagt om andere manieren van financiering om daar waar nodig langer initiatieven te kunnen blijven

ondersteunen. Dit sluit aan bij de conclusie van het Rapport Elke regio telt dat Rijksondersteuningsprogramma's voor regio's te kort van duur en te kleinschalig zijn. Dat kleinschalige herkennen we ook: in het rapport is te lezen dat de Regio Deal voor de Kop verre weg de kleinste bijdrage van alle Regio Deals heeft gekregen. Maak het ook voor kleine en middelgrote gemeenten mogelijk om langjarig gebruik te maken van grotere nationale programma's, zodat de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers daadwerkelijk verhoogd kan worden.

2.4 *Investeer in participatie op zowel bestuurlijk regionaal niveau, als op niveau van inwoners.* Om kansengelijkheid van inwoners en gemeenten te verhogen wordt minister Bruins Slot/het ministerie van BZK gevraagd om een systematische en gestructureerde dialoog tussen het ministerie en lokale bestuurders te organiseren, waarbij gezamenlijk beleid wordt ontwikkeld dat rekening houdt met regionale verschillen en lokale prioriteiten. Zo bestaat de Kop uit een eiland, plattelandsgemeenten, en twee steden waarvan één kampt met grootstedelijke problematiek. Betrokkenheid van lokale gemeenten en bestuurders vanaf het beginstadium van beleidsvorming is essentieel voor de geadviseerde vitale relatie tussen regio's en de Rijksoverheid. Daarnaast is de betrokkenheid van inwoners bij het vinden van oplossingen in hun leefomgeving van groot belang.

Bovenstaande draagt bij aan:

- Draagvlak en legitimiteit: vroegtijdig betrekken van inwoners en bestuurders bij landelijke ontwikkelingen zorgt voor eigenaarschap en maakt besluitvorming inclusiever. (H)erkenning voor het lokale perspectief en de uitdagingen die spelen in de regio bij de totstandkoming van beleid leidt tot meer draagvlak en begrip en minder polarisatie waardoor het vertrouwen van de burgers in de overheid wordt vergroot. Zoals in het rapport is aangegeven, is dit vertrouwen nu erg laag.
- Effectiviteit: Het betrekken van lokale inwoners en bestuurders kan helpen bij het identificeren van mogelijke effecten en uitdagingen op lokaal niveau en het vinden van werkbare oplossingen. Met betere resultaten als gevolg. Door als overheidslagen beter en intensiever samen te werken; ieder vanuit zijn rol, zorgen we voor blijvende verandering en waarborgen we dat de stem van de regio écht telt.